

PISNO OCENJEVANJE ZNANJA – SLOVENŠČINA

»Razčlemba neumetnostnega besedila«

Ime in priimek:

Razred:

Točke, odstotki: /44,5

Ocena:

0 %-49 % = nzd (1)

50 %-63 % = zd (2)

64 %-77 % = db (3)

78 %-89 % = pdb (4)

90 %-100 % = odl (5)

Preberite besedilo.

Rezijani in rezijanščina: Le redki se trudijo »dyržet orë noše reči«

Vsaka vas ima še vedno svoj glas, toda rezijški jezik počasi izumira. Starejšim v mislih, mladim del tradicije.

(1) Zjutraj vstanem in razmišljam v rezijanščini ...«Giovanni Negro je z začudenjem odgovoril na vprašanje, kako sploh še govori ta dialekt slovenskega jezika, ki ni več del pogovorov v njegovi družini. Nasproti 70-letnika je sedel pol mlajši Sandro Quaglia, eden izmed vse redkejših pripadnikov njegove generacije, ki znajo rezijansko. A v tem jeziku ne razmišlja. Rezijan je šele pri 15 letih začel bolj pogosto govoriti rezijansko in se nato naučil še knjižne slovenščine, zdaj pa dela pri društvu Muzej rezijanskih ljudi in spremlja turistične skupine po krajih, ki se raztezajo po tej ledeniški dolini v zahodnem delu Julijskih Alp.

(2) Za mizami, pokritimi s plastičnimi prti in razprtimi časopisi, so posedali možakarji in glasno razpravljali. Časopis je bil italijanski, besede rezijanske, pravzaprav »solbaške«, kajti – kot je značilno za slovenska narečja – prav vsaka vas ima svoj glas. Golo dejstvo, da je rezijanščina pravzaprav dialekt slovenskega jezika, pri prisluškovanju razgretemu pogovoru, začinjennem z italijansko mimiko, ni bilo v pomoč. Opremljena s podatki o samo dobrih tisočih dušah v Reziji, a še med njimi da se izgublja število ljudi, ki znajo rezijansko, sem bila presenečena nad glasovi, ki so se razlegali po gostilni.

(3) To je vendar naš jezik, naš prvi jezik,« je začudenje zavrnil Severino, možak nalezljivega smeha in že na prvi pogled pristni gostilničar. Prisedel je, sklenil roke in poskušal razumeti besede slovenskega jezika. Sandro je čakal, ali bo kaj razvozlal, vseskozi je namreč širil prepričanje, da se lahko razumemo, če se malo potrudimo. A v vsakdanji govorici smo ostali vsak na svoji strani mize, neizmerno zadovoljni že, če smo razločili nekaj sorodnih besed.

(4) Rezijani so bili od nekdanj nekakšni nomadi, kramarji. Brusači so bili vsi – praded, ded, oče in tudi on, vsak s svojo opremo in naravo. Na fotografijah v Muzeju brusačev na Solbici je tudi skrbnik muzeja Giovanni Negro z očetom. Kot otrok ga je opazoval pri delu. Nekoč ga je vprašal, kdaj ga bo naučil obrti. »Oči kažajo,« mu je odgovoril oče.

(5) Čeprav je Giovanni tesno povezan z rezijanskim izročilom, to ni več del njegovega doma. Doma se ne pogovarjajo rezijansko – žena je Italijanka, tudi hčerki se nista dovolj naučili tega narečja. Kljub temu je začuden, ko vprašam, kako to, da on še govori rezijansko. »Ja mislin po rozajonski.« Mladi večinoma ne več. A da bi se narečje ohranilo, bi se moralo v družinah, je dejal Sandro in izrabil trenutek za jezik: »V rezijanščini ne poznamo besede ohraniti. Mi rečemo 'dyržet orë noše reči'.«

(Prirejeno po: Simona Bandur, Delo – Panorama, 23. marec 2012.)

1. Dopolnite povedi.**/1,5T**

Avtorica besedila je _____. Objavljeno je bilo v _____
in je namenjeno _____.

2. Zapišite glavno temo besedila.**/1T**

3. Avtorica je z besedilom želela:**/1T**

- a) predstaviti običaje Rezijanov.
- b) predstaviti vlogo slovenščine v življenju Rezijanov.
- c) poročati o srečanju z Rezijani.
- č) oceniti prizadevanje Rezijanov za ohranjanje jezika.

4. Podčrtajte ustrezne opredelitve besedila.**/3T**

Besedilo je umetnostno/neumetnostno, javno/zasebno, publicistično/strokovno,
objektivno/subjektivno.

Glede na besedilno vrsto je poročilo/ocena/predstavitev osebe/reportaža/referat.

5. S križcem (x) označite, ali gre za subjektivno ali objektivno trditev.**/2T**

TRDITEV	SUBJEKTIVNA	OBJEKTIVNA
Sandro dela pri društvu Muzej rezijanskih ljudi.		
Pogovor je bil začinjen z italijansko mimiko.		
Severino je možak nalezljivega smeha in že na prvi pogled pristni gostilničar.		
Na fotografijah v Muzeju brusačev na Solbici je tudi skrbnik muzeja Giovanni Negro z očetom.		

6. V knjižni slovenščini razložite pomen narečnih besed.**/3T**

Öči kaŒajo. _____

Ja mislin po rozajonski. _____

DyrŒet orë noše rëči. _____

7. Zakaj le redki Rezijani govorijo v knjiŒni slovenščini?**/1T**

8. Obkrožite tri razloge, zaradi katerih se med Rezijani ni mogla uveljaviti knjižna slovenščina.

/4T

- a) Rezija je bila zaradi geografske oddaljenosti odmaknjena od jezikovnega razvoja v osrednjem slovenskem etničnem prostoru.
- b) Med Rezijo in Republiko Slovenijo ni bilo dovolj sodelovanja na kulturnem, političnem in gospodarskem področju.
- c) Slovenci v Reziji do leta 2001 niso bili priznani kot narodna manjšina.
- č) Raba slovenščine je omejena na domače okolje, kjer se govori narečje.
- d) Zaradi močne raznarodovalne politike so bile v preteklosti knjige v knjižni slovenščini Rezijanom nedostopne.

Katera od zgornjih trditev velja tudi kot razlog za arhaično (starinsko) in narečno podobo jezika slovenskih izseljencev? _____

9. Kako imenujemo pojav, ko govorci nekega jezika govorijo materinščino le v zasebnih okoliščinah, v javnosti pa uporabljajo jezik večinske jezikovne skupnosti?

/1T

10. Preberite prvi in zadnji odstavek izhodiščnega besedila ter rešite nalogo.

/3T

Na kateri pojav v zamejstvu je opozorila avtorica s primerjavo med starejšo in mlajšo generacijo? _____

Ali je ta pojav značilen samo za Rezijo? DA NE

Odgovor utemeljite s primerom iz drugega dvojezičnega okolja.

11. Razložite pomen besed tako, da jih boste uporabili v smiselnih povedih.

/3T

dialekt _____

izročilo _____

tradicija _____

